

lelkészársaitól kapott ajándékba. Könyveiben →Szenci Molnár Albert, Kanizsai Pálfi János, →Prágai András, Lövei Pellionis György, Felső Balázs, Lengyel Miklós, Séllyei Helyes Mihály, Vízkeleti János, Bocsárdi Imre és a Beythe család három tagja: →Beythe István, →Beythe András és →Beythe Imre bejegyzéseivel találkozunk. Könyveibe szívesen jegyeztelt, bejegyzéseiben általában kat. és ev. ellenfelei nézeteivel vitatkozik.

~ gyakorló lelkész, egyházszervező püspök, tanult prédikátor volt, főként vitairatokat, beszédgyűjteményeket tartalmazó könyvtára is ezt tükrözi. Ismeretei naprakészek, mert könyveinek szerzői túlnyomórészt kortársai, közel kortársai voltak.

Kiad. SZELESTEI N. László, *Ceglédi Szabó Pál dunántúli református püspök könyvtárának kötetei, in Adalékok a 16–20. századi magyar művelődéstörténethez*, szerk. BÁLINT István János, Bp., 1987.

Irod. THURY Etele, *A Dunántúli Református Egyházkerület története* [1906–08], kiad. KONCSOL László, Pozsony, 1998 (Csallóközi Kiskönyvtár); HELTAI János, *Adattár a heidelbergi egyetemen 1595–1621 között tanult magyarországi diákokról és pártfogóikról*, OSZK Évk, 1980; *A Dunántúli Református Egyházkerület prédikátorai és rektorai*, szerk. KÖBLÖS József, KRÁNITZ Zsolt, Pápa, 2009 (A Pápai Református Gyűjtemények kiadványai. Forrásközlések, 10); ZVARA Edina, *Ismert könyvgyűjtők tulajdonosi bejegyzései az Esterházy-könyvtárban*, MKsz, 2011; MAMÚL LX, 2011 (Uő).

Zvara Edina

Crosnensis, Paulus (Paulus Crosnensis Ruthenus; Paulus Joannes de Crosno; Paweł z Krosna/Krosneńczyk; Krasznay/Krasznói Pál; 1470–74 k.–1517. nov.)

Ruszin születésű humanista költő, filológus. 1507-től 1517-ig a krakkói egyetemen klasszikus római szerzőket adott elő. Tanítványai közé tartozott →Magyi Sebestyén. 1508-ban a pestisjárvány elől menekülve őt kísérte Mo.-ra, s később többször is megfordult itt. Perényi Gábor udvarában számos alkalmi költeményt

PAVLI CROSNENSIS RVTHENI ARTIVM LIBERALIVM magistri. Poetae quatuordecim Panegyrici ad diuini Ladislaui Patronae regem ultorioris illius: & sancti Stanislai praefatus martyris Poloniae gloriosissimi & pleraque alia connexa carmina non sine magna suauitate condita.

Paulus Crosnensis Szt. László-panegiriszének címlapja (Bécs, 1509)

írt. Ezek kinyomtatásáról Perényi gondoskodott. Thurzó Szaniszló prépost és →Thurzó Zsigmond pártfogását Váradon élvezte. Ekkor írta Szt. Lászlót dicsőítő költeményét (*Panegyricus in laudem Ladislai regis et Patroni Hungariae*, Bécs, 1509).

Sajtó alá rendezte →Janus Pannonius Guarino-panegyricusát (*Joannis Pannonii [...] poetae & oratoris charissimi panegyricus: in laudem Baptistae Guarini Veronensis praeceptoris sui conditus*, Bécs, 1512). A szöveghez Adrianus →Wolphardus egy Janus-elégiát (*De arbore foecundo*) és kísérőverseket illesztett. Ez volt az első nyomtatott Januskiadás, amely megalapozta a költő európai népszerűsítését. Felvetődött annak a lehetősége, hogy egy 1990-ben előkerült gyűjtemény (Franciscus Viihelinus, *Opusculum...*, Krakkó, 1518) 41 Janus-epigrammájának kéziratát a kiadó, →Újhelyi Ferenc ~ hagyatékából szerezhetette meg, aki a feltételezés szerint Mo.-on juthatott a kézirathoz.

További művei: *Poemata ad Gabriel Perényi et Stephan Bathory*, Bécs, 1509; *Epi-*

thalamion [...] Sigismundi regis Poloniae nobilissimaeque Barbare, Krakkó, 1512; Sapphicon de inferorum vastatione et triumpho Christi, Krakkó, 1513; In reditum [...] Sigismundi regis Poloniae, Krakkó, 1514; Carmina [...] de felicissimo reditu ex Vienna Austriaca [...] Sigismundi regis Poloniae, Krakkó, 1515; Elegiacum [...] ad divam Virginem Mariam, Krakkó, 1515; De nuptiis Sigismundi regis Poloniae et Bonae [...] carmen, Krakkó, 1518.

Kiad.: *Analecta nova ad historiam renaissance in Hungaria litterarum spectantia*, kiad. ÁBEL Jenő, HEGEDŰS István, Bp., 1903; *Carmina*, ed. Maria CYTOWSKA, Varsoviae 1962 (Bibliotheca Latina Medii et Recentioris Aevi, 8); *Szent Lászlóról szóló dicsőköltmény*, ford. TÓTH István, in *Boldog Várad*, szerk. BÁLINT István János, Bp., 1992; *Amicitia – Barátság. Paulus Cropsnensis versei*, bev. PETNEKI Noémi, ford. Ignacy LEWANDOWSKY, GILICZE Gábor, Krosznó, 2009 (lengyel–magyar párhuzamos kiadás).

Irod.: JUHÁSZ László, *Paulus Cropsnensis Ruthenus költeményeinek szövegkritikájához*, FK, 1967; GERÉZDI Rabán, *Egy költői hírnév története (A Janus-hagyomány sorsa a Jagelló-korban)*, in Uő, *Janus Pannoniustól Balassi Bálintig*, Bp., 1968; BORSA Gedeon, *Janus Pannonius epigrammáinak legelső kiadása*, ItK, 1991; TÓTH István, *Szent László király emléke költészetünkben*, in Uő, *Értékek és mértékek. Tanulmányok, eszmék az irodalom területéről*, Nagyvárad, 1998.

Bartók István

Csoma-kódex (1638; MTA, K 72)

122 levél terjedelmű, kéziratos versgyűjtemény. Törzssanyagát 16. sz.-i és a lejegyzéssel egykorú bibliai és széphistóriák alkotják (→*Páris és görög Ilona históriája*; Trója; Moyses és Józsué stb.). A névtelen szerzőjű →*Rustan császár históriájának*, ill. a Szendrői Névtelen históriás énekének (→*Szilágyi Mihály és Hajmási László históriája*) szintén értékes változatát őrzi. A gyűjtemény többi szövege istenes ének (Szt. János életéről, az utolsó ítéletről stb.). A kéziratot kvalitásos színes, ill. előrajzolt, de színezetlenül hagyott iniciálék, néhol pedig egyéb virágos rajzok díszítik. →Jankovich

A Trója-história a Csoma-kódexben. MTA

Miklós 19. sz.-i másolatába (OSZK, Quart. Hung. 237) egy másik forrás *Argirus*-szövegváltozata is bekerült, emiatt Dézsi Lajos tévesen úgy vélte, hogy ez is a ~ből származik.

Kiad.: MIKÓ László, *Rusztán császár históriája*, Bp., 1910; RMKT 7, 1912; RMKT XVII/8, 1976.

Irod.: DÉZSI Lajos, *A Csoma-kódex és a m. n. múzeumi másolata*, MKSz, 1916; STOLL, 1963, ²2002, ³2004, 59. sz.; Mátvás király öröksége, [I], 2008, I-21 (KÖRMENDY Kinga).

Csörsz Rumen István

Debreceni Bárány Péter →Bárány Péter, debreceni

Deidrich, Georg (Deidricius; Teke, 1571 k.–Kolozsvár?, 1605. ápr. 2.)

Erdélyi szász tanár, lelkész, neolatin író. Azonos nevű ev. lelkész fiaként gimnáziumi tanulmányait Nagyszebenben és Besztercén végezte. 1587-ben külföldi tanulmányútra indult, pártfogója Albert Huet (Hutter) szebeni királybíró és Stefan Helner besztercei szenátor volt. Útközben megállt Kolozsvárott, meghallgatta a →jezsuiták miséjét, itt csatlakozott a Hei-